

Mythologia, Francfort, 1581 - II, 01 : De Ioue

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[01-03\] : De Ioue](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre II

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - II, 01 : De Ioue](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre II

[Mythologie, Paris, 1627 - II, 02 : De Jupiter](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre II

[Mythologie, Lyon, 1612 - II, 01 : De Jupiter](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

Publication Francfort, André Wechel, 1581

Exemplaire Regensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 78-113

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Jupiter](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

Qui enim potest quod nusquam est existenti accedere sponte sua, & à nemine accersitum? aut id quod neque rationem in se habet, neque cognitionis initium, quomodo potest rem tam præclaram ad se accersire, & vt ad se veniat impetrare? An fieri potest vilo tempore poculum vel si sit argentum, nisi artifex ad poculi formam illud perducatur? nunquam profecto forma sua sponte accedet ad argentum, neque argentum illam non audientem omnino vilo tempore aduocabit: quæ res vt in iis quæ sunt artis, ita in naturæ actionibus continet: nihil enim fieri potest, quod non fiat diuina providentia. Quare mihi valde ridiculi videntur illi qui omnia fortunæ attribuunt, mundumque ipsum ex minimis corporibus assidue celeriterque fortuito & temerario motu agitatis multis in vnum conglomeratis coagmentatum fuisse censuerunt. qualis Epicuri & Democriti fuit opinio. Nam tametsi de Deo nescio quid balbutiebant, tamē in idem propè cum Diagora Milesio & Theodoro Cyrenensi, Eumeroque Tegeate reciderunt. Patet igitur neque sine opifice Deo quidquam fieri posse, nec Deos esse plures, sed vnum, & eundem sempiternum, & cuius infinita sūt potentia, & eum esse rerum omnium autorem, qui neque mas est, neque femina. at num Iupiter is sit ab antiquis appellatus, an alius fuerit Iupiter, nunc perquiramus.

De Ioue Cap. I.

AGe verò Iupiter is, quem patrem hominum, ac Deorum regem appellarunt antiqui, quid diuinitatis habuerit, aut quam originem, nunc investigemus. Sed quoniam non vnus, at plures Ioues fuerunt, idcirco varia loca in quibus natus sit, variæque educationes, & variæ res gestæ Iouis à variis scriptoribus referuntur. Nam Iupiter, qui Saturni filius fuit, ad quem omnia propè aliorum facinora referuntur, modò in Creta, modò Thebis, modò in Arcadia, modò apud Messenios natus esse dicitur, cum nullo pacto fieri possit vt hæc inter se tam diuersa consentiant. Nam tametsi multas educationes propter varios rerum euentus vni facile quis accommodauerit, tamen vt idem multis in locis natus sit, fieri omnino nō potest. Quòd autē multæ ac variæ fuerint nationes, quæ apud se natum Iouem gloriarētur, testatur Pausanias in Messeniis, vbi

eis, ubi longū & difficile fore inquit populos enumerare, qui Iouem apud se natum & educatum affirmarunt. Verūm cum Ioues plures extiterint, tum omnes Reges Ioues appellabatur antiquitus, ut ait Isacius his verbis, *αἶας οἱ παλαιοὶ πάντας ἰοῦ- λους τοὺς βασιλεῖς: Ioues Reges omnes vocarunt antiqui.* & Zetes in varia historia: *τοὺς βασιλεῖς δ' ἀνίκασεν αἶας ἰοῦλους πάντας: Reges autem olim Ioues vocarunt omnes.* Ea causa factum illud est, quod Iupiter is qui primus ita fuit nominatus, præclara in mortales beneficia, & in Athenienses præcipuè, contulit. Nam rudes adhuc populos legibus à se constitutis parere persuasit; certa matrimonia instituit; ferino more viuentes ad cultum Deorum erexit, omnia diuina providentia gubernari demonstrauit, arasque, & sacerdotes, & ceremonias illis instituit, qui cum Arcas esset, & obscuro loco natus, pro animi virtutibus ignobilitatem corporis occultantes homines beneficiis affecti Ætheris illum & Diæ filium esse tradiderunt, quod ego nihil aliud significare voluisse crediderim, quàm veritatis & sapientiæ. Vt igitur Cæsares omnes Romanorum Imperatores ad primi Cæsaris auspiciū vocati fuerunt, ita Ioues Reges omnes ad Iouis Arcadis auspiciū dicti sunt ab antiquis. Cum verò omnia postea & Arcadis & cæterorum eius nominis facinora vni Saturni filio Ioui tertio attributa sint à poetis, reliquis omissis, qui ortus & educatio ipsius extiterit, perquiramus. Scriptum reliquit Pausanias in Messeniæ, fontem fuisse in Ithome iugo, cui nomen Clepsydræ, in quo ab Ithome & Neda nymphis nutricibus Iupiter, à Curetibus ob merum Saturno surreptus, lotus fuerit: atque cum Iouis incunabula Messeniæ sibi vendicent, tum à furto Curetium fonti nomen datum, & à nutricibus fluuiio & monti asserunt, sacraque solennia Ithomata in honorem ipsius Iouis apud se ostendere ad rem confirmandam solebant. Cum hæc scripsisset in rebus Messeniorum Pausanias, mox in Arcadicis apud suos fontes fluuium illum inquit qui Gortynam præterlabitur, Lusium appellari, quod in eo Iupiter recens natus lotus fuisse credatur. Hæc loca non parum inter se distabant, cum Messenæ ciuitas esset nobilis Peloponnesi, non parum distans ab Arcadia, quæ à dextra Patras urbem respiciebat & ipsam non ignobilè, à fronte sinu Naupactiæ at Arcadia

propè esse in altera parte insule mari finitima. Mox idem Pausanias in Bœoticis, Saturno ereptum Iouem in Bœotia scribit, & supra Chæronæ moenia præruptam esse montis crepidinē, qui mons vocatus est Petrarchus, vbi pro Ioue oblatum esse saxum Saturno à Rheia memorant: qui locus etiam non parum distat ab Arcadia, & à Messene non etiam parum. Neque credibile est nuper nati Iouis sanguinem, & reliqua immunda excrementa quibus nascentes infantes operiuntur, in tam longinquis fontibus lota fuisse. qui si his non erat, vt cæteri cum nascuntur, inquinatus, quid opus erat omnino vel in Lusio flumine lauari? Sunt qui Thebis Bœotix natum esse Iouem autumant, quod in his sensit Lycophron, apud quem Cassandra loquitur de Hectore, illa significans quæ erant illi euentura: vt est in his,

οὐδ' ὅτ' ἐξώσασθε πλέοντες ἐξ ἐμῆς φρενὸς
 εὐχόμετε, μιλᾶσθαι ἱρμάσθαι πάντας ὄλησθαι
 ἕκ' εἰς κενὸν κρητὶ δ' αὖ φρενὶς φέροντα
 ταύρου, ἅτακτι τῆν' ὀφίωνος θρόνον,
 πλεῖστα ἀπαρχὰς θυμάτων δωρᾶ μύθοσ'
 ἄλλ' ἄξιτά σ' ἐπὶ γαυυλίᾳ πλάκα.
*Frater mihi dilectissime plurimum,
 Tutela sola quis dominus & patria es,
 Cruore taurino inquinabis crepidam,
 Regi Ophionis sedium cum plurimas
 Mactabis hostias, si inde duxerit
 Petas ut eius ipse patrium solum.*

Fama est enim quod cum fames & annonæ penuria cœli vitio Græciam occupasset, responsum datum fuit cessaturam eam calamitatem, si Hæctoris ossa in Ophryno loco Troiæ iacentia in eam Græciam ciuitatem compartarentur, quæ Iouis esset patria, & ad Troiam non militasset. Hanc urbem perquirentes solas Thebas Bœotix immunes fuisse ab ea militia inuenerunt. Atque id patrium solum Iouis dictum est, quod is ibi natus esse a nonnullis credatur, vt testatur illud epigramma, quod adularis Thebanis dicit ibi esse Beatorum insulas, quamuis Thebæ non fuerint omnino insula:

ἀλλ' εἰσὶ μακάρων νῆσοι, τὸ δὲ πρῶτον ἄριστον
 τῆνα θῶν βασιλῆα ῥ' ἐν τῆκε τῶν ἐνὶ χώρῳ.
Insula ibi fortunata sunt, præsertim ὅθι Διυῖον

Alma

Alma Iouem peperit Rhea, qui nunc fulmina torquet.
 Abj in Creta Iouem natum & educatum fuisse dixerunt, ut testatur Lucianus in sacrificiis hoc pacto: *οἱ δ' αὖ κρηται, ἢ γαί-
 δμα παρ' αὐτοῦ, ἐδὲ ταφῆναι μέντοι τῆς αἰα λήγμον, ἀλλὰ καὶ
 τὰς αὐτῶ δεικνύει:* Rursus autem Cretenses non solum
 natum esse apud se Iouem memorant, & sepultum. Verum
 etiam sepulchrum illius ostendunt. Illud etiam confirmauit
 Virg. lib. 4. Georgicorum, ut patet ex eo carmine:

Dictas celsi regem paucere sub antro.

Est enim Dictæ mons Cretæ, ut ait Prolemæus. Aiunt in Cre-
 ta Ioui dato nutriendo cecidisse umbilicum apud fluium Tri-
 tonem, cui locus consecratus dictus est Omphalus, & propin-
 qua planities Omphalium, cum Græci omphalon umbilicum
 appellant. Hunc in antro Dictæi montis habitasse testatur A-
 pollonius Rhodius ita lib. 1. Argonaut.

*ἔφραχεν ἑτικύρος, ἔτριψε δὲ νήπιον εἰδὼς,
 ἀκαταίτητος καὶ ὑπὸ πωλῆος.*

*Donec erat paruum, donec puerilia sensit
 Iupiter, incoluit Dictas montis in antro.*

Eundem Idæum appellauit Callimachus in hymno in Iouem,
 quod in Ida sit natus & educatus:

*ταῦτ' ἐν μὲν ἰδαίοισιν ὅς ἔπαισεν παρὶ γαίδατος,
 ταῦτ' ἐν δ' ὅς ἔπαισεν.*

*Iupiter Idæi aiunt te in montibus ortum,
 Iupiter Arcadicum.*

Est enim Ida mons Cretæ, ut ait Dionysius in libello de situ orbis,

*κρητὰ τιμήσας αἰὲς μαγὰ δαίον τῶν ἡνθ,
 ποσσὴν τε λιπαρὴν τε, καὶ εὐφροδῶς, ἥο ὑπὲρ ἰδῆ,
 ἰδῆ καὶ μακίμοισιν ὑπὸ ἔρνοσι ταλασίβοισι.*

*Creta Iouis magnæ nutritrix veneranda, feraxq̄,
 Et frugum & pecoris nemorosa huic imminet Ida,
 Ida frequens picæis & quercubus optima mater.*

Sic Virgilius lib. 3. Æneidos:

*Creta Iouis magnus medio iacet insula ponto,
 Mons Idæus ubi, & gentis cunabula nostra.*

Qui igitur Cretensem Iouem crediderunt, ab eo monte Idæū
 appellant, ut illud:

Idæου γὰρ, Iouem, Phryγιάμῃ, ex ordine matrem.

At qui in Arcadia Olympiū, quia Lycaus dictus est Olym-

pus, ut ait Pausanias in Arcadicis, cuius vertex Sacrum Iugum vocatum est, quod ibi Iouem vulgo credunt fuisse educatum. Cum tantam igitur de Iouis patria contentione videret Callimachus, ita cecinit in Hymnis:

πῶς μὴ γενεῖται αἰὲν ἀείρομαι, ἢ Λυκαίων;

ὅς εἰσὶν μάλα θυμὸς, ἵππεϊ γένος ἀμφόροισιν.

Disce autem ne Iouem cuius abimus, an ne Lycaum?

Sum dubium, genus est quando certamine plenum.

Hunc igitur, quem hominum patrem & Deorum vocarunt, cum recens natus esset, quia oraculum cepisset Saturnus, fore ut à regno à filio pelleretur, vel quod ita conuenisset cum Titanibus, ut filios omnes à se natos occideret, statim conatus est inhumaniter de medio tollere: sed eum Rhea, quam etiam Opium dixerunt ut memoriae prodiderunt quidam, primum ipsa per aliquot dies clam educavit, sed cum diu se illum occultare non posse arbitraretur, Corybantibus, qui vocati sunt Curetes, & Dactyli Idæi, clam in Cretam transmittendum concessit: qui simulatis sacrificiis inter cymbalorum tympanorumque strepitum infantis vagitum occultarunt. Opus verò, quia Saturnus filios omnes de medio tollere conaretur, pro Ioue dicitur saxum fasciis inuolutum illi obtulisset, quod ille continuo deglutivit, ut scripsit in Arcadicis Pausanias. Illud autem contigit paulo supra Chærone mœnia, ut idem ait in Bœoticis. Atqui cum tantopere de Iouis patria dissentiat inter se antiqui scriptores, non minor est nutricum numerus & controuersia quam de locis in quibus sit educatus. Nā alii ab apibus educatum putarunt, ut ait Virg. lib. 4. Georg.

Nunc age naturæ apibus quæsi Iupiter ipse

Addidit, expeditam: pro qua mercede cauorot

Curetum sonitus, crepitantiq; aræ secuta

Disceo cæli Regem pauere sub antro.

Fama est ad eius beneficii memoriā quod Iupiter apū colorē mutauit in aureū, cum prius essent ferrugineo. Aratus in Phænomenis Iouem à capra nutritum fuisse asserit in his:

αἶξ ἰσὴν, τὴν μὲν τε λόγος αἰὲ μάρτυρ ἰπρυχῶν.

Sacræ Ioui capra est, quod præbuit vbera paruo.

Quod affirmavit etiam Lucianus in sacrificiis. Illa cum apud Olenum Bœotiarum ciuitatem, vbi post Ægarum euerisionem, cōdi-

conditum fuit Ægium, nutrita fuisset, Olenia dicta fuit, ut ait idem Aratus in eo carmine:

ἢ ληνίω δὲ μιν αἰγά λιοτ καλίνοσ ὑποφῆται.

Oleniam Iunū altricem dixere capellam.

Quam rem ita expressit Ouid, in secūdo Fastorum:

Olenia surget sidus pluviale Capella,

Qua fuit in cunis officiosa Iouis.

Superius etiā de Neda & Ithome nutricib. Iouis mētionē fecimus, quas cōmemoravit Pausanias in Messeniācis. Apollonius Rhodius de Adrestea Iouis nutrice meminit lib. 3. Argonaut.

καὶ κούτοι ὄπασσασίμι λιοτ περικαλλὲσ αἰθυρμα,

καὶνοσ τὸ εἰ ποῖνοσ φίλη τροφὸσ ἄδρῆσσια

ἀντροφῶν ἰδαίωσ ἔτι νήπια κευρίζοντι.

Perpulchrum tibi ludicrum istud munere, nutrix

Adrastea Iouis parvo quod praeiit ante,

Idaeo latuit cum parvulus conditus antro.

Habuit enim praeter supradictas Adrasteam & Idam nutrices Melissei filias ac sorores Curetum, à quibus sit educatus: cum Lactantius in libro de falsa Religione ab Amalthea & Melissa filiabus Melissei Cretensium Regis caprino lacte & melle nutritum scribat. Apollodorus Athenientis grammaticus libro primo Bybliothecae ab Adrastea & Ida nutritum quidem scribit, sed lacte Amaltheae. Cicero in secundo de Divinatione scriptum reliquit, castissimè quodam in loco cultum fuisse Iovem, qui unā cum Iunone in gremio Fortunae sedens mammam apprehēderet. at Pausanias in Arcadicis nymphas quasdam nutrices Iouis nominare solitos Arcades inquit: Thisoan, Nedam, Hagnò, quarum prima in Parthasiotum sibus nomen dedit urbi, secunda flumini, tertia fonti in Lyczo monte Arcadiae, quae minimè etiam domum à Ioue consecuta dicunt. Nam cum solum laboraret siccitate, se divina ritè peracta, maectatisque hostiis Lycari Iouis sacerdos cum precatione ad aquam conuersus ramum è quercu in summam aquam deiciebat, inde halitus ex fonte nebulae similis tollebat, atque obducto caelo conuocatis nubibus Arcadum fines vberibus & optatis imbribus perfundebantur. Has in vsas mutatas fuisse scribitur in commentariis in Apollonium Rhodium, sed quia de causa, non inueniuntur enim scribitur ibi: τὰ ὄντως τῆσ γῆσ ἡμῶν περὶ ἀκμασται Ἄρκτησ ὄρεσ κευρίσσι οὔτω λαγὸ

μιν, ἐπιδὲ φασὶ τὰς τροφὰς τῷ Διὸς ἰκᾶ διατροφικούςας εἶναι
 ἀφ' ἑαυτῶν μεταβλήθῃαι. Huius igitur Cherronesomoni adiacet
 qui proprio nomine *Vrsus* appellatur, quoniam Ionis nutrices
 aius ibi degentes in *Vrsas* fuisse mutatas. Non defuerunt
 qui à columbis & aquila illum educatum fuisse arbitrati sint,
 uti testatur *Mæro* in his:

Ζεὺς δ' ἄρ' ἰνὶ κρήτῃ τρέφεται μέγας, ὃ δ' ἄρα τίς νιν
 ἠϊὸν ἔμακάρων, ὃ δ' αἶψι το πᾶσι μίλιασι.

τὸν μὲν ἄρα τρέφεται ὑπὸ ζαίῳ τρέφον ἄντρον,
 Ἀμφοροῖσι φέρουσαι ἅπ' ὠκειοῖο βόσσων.

Νίκτωρ δ' ἐκ πέντε μέγας αἰτὸς αἰὲν ἀφύστων
 ρομφιλῆ, φορέσκει πειτῶν δι' ἰματίοντι.

τὸν καὶ νικήσας πειτῆρα κρέονι ἰύριον πα Ζεὺς
 ἀθάνατον πίνος, καὶ κρηῶν ἔγκαταίναςιν.

ὡς δ' αὖτως τρέφεται πιλιάσιν ὄπασε τιμῆς,
 αἱ δ' ἡ τοὶ θείους καὶ χήματος ἀγῆλοι εἰσίν.

Jupiter in Creta nutritur, eunih, Decorum

Nonerat hand bellus: crescunt cum corpore membra.

Hunc in spelunca sacra pauer columba,

Fluctibus oceani ambrosiamq, tulere volantes.

At Aquila huic necliar de petra dulce quod hausit

Max rostro sublime volans afferre solebat.

Hanc patri altitonans mox regno victor adempto

Esse immortalem voluit, celoq, locavit.

Nec nullo timidas decoravit honore columbas

Agrestes gens hac hyemi fit nuntia & æstus.

Sunt autem illæ quæ *Luix* vocabantur, agrestes scilicet colum-
 bæ, à quibus *Iupiter* fuit educatus, atque ad tanti beneficij me-
 moriam fuit aquila inter sydera collocata. utebatur *Iupiter*
 cum parvus esset eorundem *Curetum* tutela & familiaritate,
 quorum studio fuerat à *Saturni* voracitate protectus, ut testa-
 tur *Apollonius* lib. 2.

ὃ δ' ἐκρηταίων ὑπ' ἄντρον

Ζεὺς ἐτικροήσασι μαστρίφει' ἰδ' αἰμοσι.

Inter Cretas Cretas Jupiter antro

Idaos etiam sum nutritur.

& *Lucret.* lib. secundo.

Diclaos referunt Cretas, qui Ionis illum

Vagitum in Creta quondam occultasse feruntur:

Cum

Cum puera circum puerum pernice chorea

Armata in numerum starent pernice chorea

Armata in numerum pulsarent aribu ara.

Atque ut summam rem colligamus, incertum adhuc est, & omni contentione plenum, ubi natus sit Iupiter, aut ubi, & à quibus educatus: neque quispiam eorum qui Deorum ortus & naturas investigarunt, quidpiam certi de loco aut educatione tradidit. Hic cum primum natus fuit, ab Opi matre, ut dictum est, Curetibus alendus in Cretam transmittitur: ut Eusebio placuit in Temporibus, etiam Creti, qui tunc imperabat in Creta, commendatur, & in Gnofo regia ciuitate educatur. Alij in Creta natum esse volunt, at non alibi natum eò transmissum, alij in Arcadia natum & educatum putarunt: alij Messenæ, alij alibi, quorum omnium longum esset opiniones recensere. Mox aiunt, cum occultandi vagitus gratia cymbala & tympana & alia tinnientia instrumenta pulsarentur, apes ad tinnitum aduolasse, & illum educasse: alij dicunt à nymphis alendum fuisse datum, alij capræ, alij vrsarum ubera suxisse, atque tot de Iouis incunabulis memorantur. Atqui Cicero libro tertio de Natura Deorum principio tres inquit fuisse Ioues, ab iis numeratos qui Theologi nominabantur, quorum primus & secundus in Arcadia nati sunt: primus patre Æthere, secundus Cælo. At tertius Cretensis Saturnum patrem habuit. Mox cum ex primo Proserpinam & Liberum natos asseruisset, paulo post Dioscuros primos ex antiquissimo Ioue Athenarum Rege & ex Proserpina natos scribit: quare adductus sum ut alium fuisse Iouem etiam præter hos crediderim. Neque mirari conuenit si tam varij ortus & educationes fuerint de tertio Ioue traditæ, cum cæterorum omnium & ortus, & educationes, & res gestæ postea fuerint ad eundem à variis scriptoribus poëtisque præcipuè delatæ, ut diximus. Sic nos, quæ cæterorum communia sunt, poëtarum secuti opinioniones, huic vni concedentes, ea quo pacto instituimus, persequemur. Lam verò cum adoleuisset Iupiter, & capta mortua esset, eius pellem ad perpetuam memoriam ad suum scutum accommodauit, & ob acceptum lactis beneficium inter astra Capræ signum retulit, scutumque Ægis à Græcis scriptoribus vocata est, cum $\alpha\gamma\epsilon\iota$ capram significet, de quo meminit Virg. lib. 8.

Arcades ipsum

*Credunt se vidisse Ionem, cum saepe nigrantem
Aegida concuteret dextra, nimboque ciseret.*

Atque Iupiter ipse dictus est Aegiochus, habens argida scilicet,
vt ait Homerus in lib. Iliad. 1.

κλυδί μὲν ἀγιοχαιο διδοτῆκος ἄτρυτών.

Audi me Iouis Aegiochi Tritonia nata.

Hic Iupiter duos habuit fratres, praeter sorores, Neptunum & Plutonem, qui & ipsi per dolum fuerunt Saturni crudelitati subtracti. Fama est enim quod cum Titan maior natu Saturni frater cuperet imperare, Vesta & Opi & Cerere precantibus cessit fratri de Regno: cum quo ita pactus est, ne vllum ex maribus filiis educaret, si quem habiturus esset, sed omnes necaret, ne Regem procrearet sibi successorem, vt saltem post ipsum ad se regnum perueniret. Saturnus igitur ea causa quicumque ex se nascerentur, vocabat, vt significauit Lycophron in his:

πῶ πρόδ' αἰσασαν ἰμβραλῆτα τῶρτάρῳ,

ὠδῖνας ἰφέλουσ λαβρῖάσ γονῆσ,

τὰσ παιδοβρώτασ ἰκφυγῆσ' ὁμιυῖτω

θοῖνασ ἀσίπῆτασ ἔδ' ἰπίανη βορᾶ

νηδῶ, τὸν ἀντίπινον ἰκλάψασ πίτρωσ,

ἔν γυμῶδοισ παργᾶνοισ ἠληυῖτον,

τύμβοσ γγῶσ κίντ αὐροσ ὠμοῖφρων ἀπορᾶσ.

Regina prima pulsa ad ima tartari est,

Mox ipsa partem à dolore soluitur

Clam, quod videre coniugis conuiuia

Nefanda nollet. inuolutum f. f. scin

Saxum ille deglutit, haud sit pinguior,

Crudis sepulchrum quod sit ipse filium.

Quod autem id fieret per iuramentum, patet ex illis Sibyllinis versibus, in quibus declaratur Titanes parturienti Rheae semper assistere solitos: quod iuramentum datum fuit Saturno antequam susciperet imperium:

ὄρκησ δ' αὐτῆ κρόνω μεγάλης τετᾶν ἐπίθηκέ,

μηθρέψ' ἀρσῖνα, καὶ παιδῶν γένος, ὡσ βασιλεύσῃ

αὐτοσ, ὅτασ γῆρασ τε κρόνω καὶ μοῖρα πέλιπτα.

ἔπποτε κιν δ' ἔν τῆσ κιν, παρὰ τῆσ δ' ἰκάδωτο

Τετῆρῖσ, καὶ τῆσ δ' ἰκάδωτο ἀρῖνα πάντα.

Concepta

*Conceptu Verbum Titan iurare coegit
Saturnum, de se natum ne nutriat ullum;
Quò possint regnare senis post fata nepotes.
Cum paritura foret Rhea, tum Titania pubes
Assedit marimum lacevans crudeliter artus.*

Mox cum sensisset Titan clam Saturni filios contra iusiurandum, legesque capti imperij, educari, ipse vna cum Titanibus filiis ira exarsit, atque Saturnum & Opim comprehensos in vincula & in custodias coniciunt. Hæc ubi per nuncios accepisset Iupiter, collecta magna militum Cretensium, externorumque ibi exulantium manu, ad liberandos parentes è vinculis quam citissimè traiecit, Titanibusque primo impetu debellatis patrem in regnum restituit, ut ait Lactantius in libro de falsa religione. Sed huic antequam in bellum exiret sacrificanti in Naxo augurium futuræ victoriæ aquila dedit: quare illam sibi sacram avem in posterum esse voluit, & in reliquis expeditionibus aquilæ effigiem pro signis militaribus habuit. Hic idem Iupiter cum ad Cercopas, genus hominum fallax ac planè dolosum, aduentasset in insulam Inarimen, siue ad Atimos populos, illos ad stipendia inuitavit, cum patrem è regno esset eieciturus. illi acceptis stipendiis data fide ac iuramento obstricti, mox retentis stipendiis Iouem subsannabant, cum pluribus fraudibus in omnes uterentur: Iupiter perjuris indignatus hos in simias conuertit, insulasque Pithecusas appellavit, ut ait Callimachus in insulis. Verum post eam victoriam cum Saturnus responsi oraculi meminisset, ut sibi à filio caueret: futurum enim ut ab eo è regno pelleretur, Ioui insidias parare clam cepit: quibus patefactis per vnum è familiaribus, rursus Iupiter expeditionem suscepit, collectaque priorum militum manu patrem de regno deiecit, lanceoque vinculo ligavit, & in tartarum deiecit, ut ait Agathonymus in Perside, cum regnandi cupiditate iam arderet, & superiores res feliciter gestæ ad id faciendum facillè inuitarent. Nulla sunt enim vel naturæ vel amicitie vel beneficentiæ satis firma vincula, ubi maiestatis & imperandi furiosum desiderium inuasit: illa omnia siquidem facillimè conculcantur & proficiuntur. Cum patrem igitur captiuum fecisset Iupiter primum, dicitur virilia membra illi falce eadem amputasse, qua ille Cælo patri amputauerat, quæ postea iacta fuit

in insulam Phœaciam non procul à Corcyra: quod etiam significauit Lycophron in Callandra in his:

Ἰνσουλᾷ τῆς ἑσπερίας ἐν γομφίαις

Ἀφ' ἧς ἀπέσπασται.

Saturno ut inde Venerit in insulam

Drepanum in insulam.

Nam Corcyram insulam, vbi Saturnum secuit Iupiter, ab eo tempore nominarunt Drepanum, vt ait Isacius. Ex eius virilibus membris amputatis, & in mare deiectis, & è spuma maris, dicitur nata esse Venus, quæ in concha marina in Cyprum nauigauit. Fabulati sunt antiqui post fugatum per arma Iouis è regno Saturnum, Apollinem victoriam Iouis carminibus ad citharam cecinisse purpurea toga decorum & coronatum lauro, mirificæque Deos omnes qui accubuerant in cõuuiuo, delectauisse, vnde sumptæ originè epinicia: quod innuit in secundo libro elegiarum Tibullus in his:

Sed nitidus pulcherque Veni, nunc indue Vestem

Purpuream, longas nunc bene necte comas,

Qualem te memorant Saturno rege fugato

Victorū laudes tunc cecinisse Iouis.

Saturno igitur paulo post è vinculis fugiente, & ad Ianum Latii Regem in Italiã profecto, Iupiter ipse regnum occupauit, quod ita innuit Virg. lib. 8.

Primus ab ætherio venit Saturnus Olympo,

Arma Iouis fugiens, & regnū exul ademptū.

Ferunt Iouem Vestæ propoluisse, per quam adeptus erat imperium, vt quod mallet eligeret: at hanc prius virginitatē poposcisse, deinde primitias omnium quæ Diis offerentur ab hominibus. Enimvero placidissima omnia, & ab omni insidiarum genere libera sub Saturni administratione, atq; ad eam ætas aurea fuisse dicitur, cum Ioue regnum obtinente omnes difficultates humanum genus inuaserint: nam

Ante Ionem nulli subigebant arua coloni.

Nec signari quidem, aut partiri limite campum,

Fas erat: in medio quarebant, ipsaque tellus

Omnia liberius nullo pascente ferebat.

Ille malum Cirrus serpentibus addidit atrū,

Prædariq; lupos insist, pontumq; moueri.

Quod equidem nihil aliud significare crediderim, nisi latro-
nibus

nibus & sceleratis hominibus concessam fuisse licentiam multa iniqua faciendi, quibus sociis & adiutoribus in occupando regno paterno usus fuerat. cum bellorum licentia multos huiusmodi homines alere consueverit, sicut pax legibus omnes obedientes facit. Quid enim aliud est aurea ætas, quam communis omnium libertas in ciuitate bene legibus instituta. cum fera cum domesticis animalibus, cum canibus lepores scilicet, agni cum lupis, & cætera huiusmodi impune versantur? nam pacis tempore viri boni inter sicarios & impuros latrones legum patrocinio sunt tuti, nisi iudices ipsi propter auaritiam fiant latrones, aut propter desidiam viros bonos vexati æquo animo patiuntur. ad significare voluisse antiquos testatur Tibul. lib. i.

Nunc Ioue sub domino cades & vulnera semper:

Nunc mare, nunc lethi mille repente via.

Neque tamè Iupiter, qui regno per vim potitus fuerat, insidiatoribus caruit exemplum enim dederat posteris quo pacto regna per vim sint occupanda. Ægeon igitur Iouis exemplo inuitatis unâ cum cæteris Gigantibus illum è Regno depellere conatus est: cui centum manus erant, capita quinquaginta, & magnitudine corporis reliquos omnes mortales antecellebat, ignemque ex ore eruclabat, vt testatur Virg. lib. x.

*Ægeon qualis, centum cui brachia dicunt,
Centenasque manus, quinquaginta oribus ignem,
Pectoribusque, arsisse: Iouis cum fulmina contra
Tot paribus streperet clypeis, tot stringeret enses.*

Quem idcirco sub Ætnam montem fuisse à Ioue fulmine detritulum fabulantur, qui quoties latus moueret, Ætna flammam ingentes eruclaret, vt ait Callimachus in lauacrum Deli;

*ὡς δ' ὅτε τ' αἰτναίου ἕριος πυρὶ τυφελόιο
εὐκίται μυχὰ πάντα, κατὰ αἶαν γίγαντος
εἰς ἰτρὴν κρηρῆος ἐπωμὶ ἀκρομάτοιο,
εὐρμαύσαι τι βρέμουςιν ὕψ' ἠ' φάισιο πινάχου,
ἔργα δ' ὄμν.*

*Monte sub Ætneo veluti cum conditus olim
Perpetuum flammis ὄβρις ὄβρις vertere fessum
Ipsæ Gigas Briareus latus, interiora mouentur,
Fornacesque fremunt Vulcani, is forcipe massam
Vertit, opusque simul.*

Quamuis omnes hi venti sunt, & ventorum natura fabulosè
ita explicata, vt suo loco dicetur. Paucis tamè antè diebus idem
Briareus Ioui aduersus Palladem & Iunonem, & Neptunum, &
reliquos Deos, qui in Iouis Tyrannidem coniurarant, fuerat
auxilio, vt testatur Homer. in 1. lib. Iliad.

ὅπποτε μιν ἔμωδ' ἦσαν ἑλύμπιοι ἠοίων ἄδαι,
ἦ ῥα τ' ἠδ' ἰπευδάων, καὶ παλάτῃσ' ἄελλω.
ἀλλὰ σὺ τόν γ' ἰδύσαο θιά ὑπελύσσο δισμῶν,
ἔχ' ἑκτόσχερον καλίσασ' ἐς μακροῖν Ὀλυμπον,
ὅτ' ἠριάριων καλίσσι θεί.

*Cum Vincire Dei reliqui voluere tonantem,
Et Iuno & Pallas Neptunumq̄, inde tu ad illum
In cælum Briareum, superi sic nomine dicunt,
Centimanum arcessens soluissti fortis a membra.*

Hunc ideo vnà cum Gyge & Cotto Iouis custodes ac satellites
Hesiodus nominauit in Theogonia in his:

Ἰθαγύης κόπιος τε, καὶ ὁ ἠριάριος μεγάθυμος
βαίκοισι, φύλακας πρὸς αἰὲς ἀγχιόχοιο.

*Hic Cottumq̄, Gygeq̄, colunt, simul & Briarem:
Custodes Iouis æterni, qua pectora fida.*

Hic igitur Iupiter subactis nationibus Orientis, pluribusque
viribus se semper adiungentibus, vt mos est in prosperis succes-
sibus, Reges nonnullos regionum instituit; quare dictum est in
Hymnis Homericis:

ἐκ γὰρ τῶν μουσίων καὶ ἐκ ἠβύλας ἁπείλωνος
ἄνδρες αἰοδοὶ ἔκασιν ἐπὶ χροῖι καὶ κισσῆσσι
ἐκ δὲ αἰὲς βασιλῆες.

*Cantorum Musis, & Phæbo munera cura,
Qui tractant plectro citharæ aut pollice chordas:
Ab Ioue sunt Reges.*

Mox ad cæteras nationes cum maxima accessione virium pe-
netrans vniuersum prope terratum orbem perdomuit & sub-
iugauit. Tum Regibus illis qui ab ipso fuerunt instituti, & pa-
rendi sibi, & subditis nationibus imperandi leges tradidit. nam
dictus est Iupiter primus Cretensibus æquitatis leges & iniuri-
as ostendisse, qui eos reuocauit à violentia, persuasitque vt iu-
dicio & subsellis, nulloque animorum motu exagitatis iudici-
bus res committerent diiudicandas. deinde prædones, cum
peragrauit orbem terræ, puniuit, æquitatem & iustitiam vbi-
que

que introducens. inde dictus est Gigantes interfemisse, quorum dux erat Typhon, qui aduersus Deos vel iustitiam insurgent in Pallenae Macedoniae & in Phlegraeis campis Italiae, qui deinde dicti sunt Cumaei. idem ad iustitiam viris bonis honores & magistratus & praemia & praefecturas tribuit: quare ut principi sempiterno imperio digno diuinos honores illi tribuerant caeteros principes ad imitationem inuitantes. quare scite scriptum est ab Homero in Iliad.

ἰσὶ πικράμηνε φερὲναι δικάσωναι, εἴτε δίμυσε
πρὸς Διὸς ἠρώατα.

*In manibus gestant dicentes iura Pelasgi
Quis leges hausere Iouis.*

Nam cum Saturni tempore ante Iouem homines carnibus humanis vescerentur, Iupiter vetuit ne quis eo cibo vteretur, & ab humanis carnibus ad glandes conuertit; quae arbor, ut ab eo primum monstrata, consecrata illi creditur. Post orbem subiugatum cum duo fratres illi ab infidiis patris superessent, quos ita recensuit Homerus lib. 15. Iliad.

τρῆς γὰρ τ' ἐκ κρόνου εἰμὶν ἀδελφοί, οὐτε τίς μ' ἄν
Ζεὺς, καὶ ἰγὼ τρίτατος δ' Ἀΐδης ἰδίμοισι ἀνάσσει.

*Tres Rheae Saturno fratres nos edidit: vnus
Iupiter, alter ego, & defunctus qui imperat vmbrae.*

Inter hos vniuersus terrarum orbis ductis sortibus communi consensu, cum communibus etiam armis subiugassent, diuisus fuit: atque mare Neptuno, inferorum imperium Plutoni, caelum Ioui obugisse dicitur, ut est apud Homerum in his cataminibus:

τρεχθὰ δὲ πάντα δίδασαι, ἕκαστος δ' ἕμμεροι τιμῆς.
ἦτοι ἰγὼν ἔλαχον πλὴν ἅλας καὶ ἕρφο αἰεὶ
παλαμάνων Ἀΐδης δ' ἔλαχεν ῥέθρον ἠέρωντα.
Ζεὺς δ' ἔλαχ' ἕραν ἑνὸν ἰγῶν, ἰν' αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι.

*Omnia sunt partes in tres diuisa, & honorem
Quisque suum cepit. mihi parent aetheris vndaes
At tristis Pluto defunctus imperat vmbrae.*

Max aether, caelumq; Ioui conceditur altum.

Atque cum istud factum fuerit in Graecia, ut quidam tradiderunt, locus vocatus est Claros ἀπὸ τοῦ κικληρώδου, à sortiendo scilicet. Haec fabulosè de Ioue dicta sunt primum à poëtis, qui ut potentiorum gratiam aucuparentur, nihil sibi non mentiri

licere arbitrati sunt. Non est illud credendum, quòd cœlum, ac mare, & inferorum locos ita diuiserint, sed magis rationi conuenit id quod scribitur à Lactantio in libro de falsa religione his verbis: Ergo illud verum est, quòd orbem terræ ita partiti sunt, vt orientis regio Ioui cederet, Plutoni pars occidentis obtingeret, at Neptuno maritima omnia cum insulis obuenerunt. Sic cum orientis regio, vnde lux mortalibus exoritur, superior sit, occidentis inferior, dicitur inferorum imperium habuisse Pluto, at cœli Iupiter: qui cum ambiciosus esset supra modum, gloriâque & existimationem plurimam sibi apud homines comparare vellet, effecit vt magna eum reuerentia coleretur. quare illi Pudorē assessorum addidit Sophocles in OEdipode in Colono:

ἀλλ' ἔστι γὰρ καὶ τῆσι σκώδακος θεῶν

Αἰδώς ἐπ' ἔργων πάντων.

In omnibus rebus Ioni sed assidet

Pudor, chrausque seruat.

Et quoniam nulla esse potest vera in malos homines reuerentia, ac vix simulata quidem, in eadem tragœdia Æquitatem quoque illi assidere facit idem poeta:

ἔστι γὰρ ἡ παλαιά φησιν

Αἰκὴ σκώδακος τῆσι.

Vetusta si Ioni assidet modo Æquitas.

Fama est quòd Metim Oceani filiam vxorem duxit Iupiter, vt scriptum reliquit Atheniensis Apollodorus lib. I. Bybliothecæ. Illa, vt aiunt, pharmacum postea bibendum Saturno præbuit, quo ille prius lapidem, deinde voratos filios euomuit: quod tamen factum fuit antequam filio Saturnus insidias pararet, aut de regno pelleretur. quibus auxiliaribus postea vsus est aduersus Saturnum & Titanes. Mox cum decimo eius belli anno Tellus victoriâ Ioui vaticinata esset, si in tartarum deiectos sibi socios assumeret, is Campe custode cæsa illos è vinculis liberavit, atque ita iis adiuantibus victoria dicitur fuisse potitus. Neque minus ridiculum, ac inonstro simile est illud, quod dicitur, quòd Iupiter Metim vxorem, quam primam duxit, vt ait Hesiodus:

τὴν δὲ θεῶν βασίλειος πρῶτον ἄλαχον θέτο μήτιν:

Vxorem primam Metim sibi Iupiter addit:

gravidam factam deglutit, vt scripsit Ioannes Diaconus his verbis:

verbis: καὶ ἴκονεν ταύτην πρὸς αὐτὸν, κατὰ πρῶτον αὐτῶν, ἵνα μὴ
 ἄλλο τι τῶν θιῶν ἀπυκνυθῆεν παρ' αὐτῆς ἕναιδ' ἢ καὶ ἀτάσθα-
 λας: quam cum gravidam fecisset, deglutivit, ne quis alius
 Deum nasceretur ex ea impudens ac fatuus. Ex eo cibo
 mox ipse Jupiter pro vxore grauidus factus Palladem arma-
 tam è capite peperit, quod quidem monstrum tantopere con-
 tra naturæ consuetudinem fictum, nescio quo pacto primum
 æquis animis perfecti potuit, neque fuerit cū maximo omniū
 risu explosum; quippe cū mēdacia & res supra credulitatem
 fictæ, soleant etiam veris & probabilibus plerumque fidē de-
 trahere. Postea Themim duxit, vt quidam tradiderunt, ac ter-
 tiam, quam cepit in regione Gnoſia apud fluium Therenū.
 Vxorem postea duxit Iunonem, quam semper tenuit, neque
 vt primam deglutit. Huius filix dicuntur fuisse Preces, sicut
 ait Orpheus in Argonaut.

οὐ γὰρ ἄτιμοι
 ἱεραὶν Ζηῶτος κούραι Λιγαί.
 non sine honore

Conuenit esse Preces Iouis alto è semine natas.

Hoc autem fictum est, quia Reges & potētiores homines ma-
 gna semper rogantium aliquid frequentia circumſistit. Enim-
 vero ita ab ipsa natura comparatum est vt animus hominum,
 sicuti sunt res omnes humanæ, nunquam in eodem statu con-
 sistere possit: qui nisi honorificis studiis teneatur, ad omnia
 vitiorum genera maximè sit propensus, quod etiam præstan-
 tioribus maximè conuenire necesse est. Nam sicuti fertilissi-
 mus optimarum frugum ager, si cultura hominum & semina
 vtilia desint, eximiam spinarum, & vrticarum, & inuulium hec
 barum copiam alit; neque nihil omnino potest producere: sic
 animum nostrum, vbi cessauit honesta virtutum exercitatio,
 tanto maiora vitia & scelera aggrediuntur, quanto maiori-
 bus virtutibus antea poterat exornari. Iupiter igitur qui terra-
 rum orbe per imperatorias virtutes potitus fuerat, post insi-
 gnes populorum victorias totus in libidines & in conuiuia ver-
 titur: neque vlla fuit formosa mulier, quā quidē viderit, à qua
 abstinerit, vt testatur Apollonius Rhodius lib. 4. Argonaut.

ἔπειτα εὐκίτλας εὐνή διὸς ἱεράσιο
 Λίγαδαι. καὶ τὸ γὰρ ἀπὸ τῆς ἀφ' ἧς κέκευθε,
 ἢ ἴσως ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν θιῶν ἱεραίας.

*Assernata Iouis quod lectum sui cupientis.
Semper enim cura est illi sibi iungere Divas,
Famineosve cupit complexus, munera amoris.*

Neque forori suae sanè pepercit, cuius concubitus cum palam petere non auderet, se in cuculum vertit, (natura enim videbatur illum ab eo illegitimo desiderio deterrere) & in Corinthiorum agrum ad collem qui ea de causa Cocyx vocatus fuit, aduolauit. Nam illius nuru, ut fertur, maxima caeli tempestas exorta est, quare Iuno in collem Thronacem tunc dictum conscendit: tum cuculus ille tremens super genibus eius confidit, cuius illa misera, ob frigoris enim iniuriam tremere existimabat, sub vestibus texit: qui postea Iupiter factus illam vitiauit, ut aiunt nonnulli, alii dicunt non prius sororem compressisse, quam promiserit matri se uxorem illam ducturum, quod & postea fecit, ut testatur Pausanias in Corinthiacis. At verò quam gloriofa sint illa trophæa, quae ipse ambitiosè commemorauit apud Homerum, lib. 2. Iliadis, videamus. Neque omnia tamen Graeca carmina hic scribenda putavi, cum omnibus sint in promptu, sed sententiam Latinis carminibus expressi, sic enim illa incipiunt,

*Ἡ δὲ ἀπικυβέμενος προσίθη τεφιδυγείτα Ζεύς
Ἡ γὰρ κείσσι μὲν ἔστι καὶ ὕστρον ὀρυμνῶν κει.*

Iupiter altisonans, sic est huic inde locutus:

Huc sterum rediisse licet Iuno. Ipsi at amore

Iungamur, Dea nulla unquam vel femina mouit

Corda mihi tantum, quantum nunc tuis amore:

Non cum Pirithoum peperit Ixionis uxor,

Non Danae, peperit qua mox mihi Perseus clarum,

Non Europa, tulit prestantem qua Rhadamantum,

Et Minoa: nec aut Semele, aut Alcmena, ferocem

Altera cum genuit Alciden, altera Bacchum:

Nec me staua Ceres, nec me Latona, nec ipsa

Mouisti tantum, quantum nunc tuis amore.

Hic idem Deus cum Ledam Tyndari regis filiam vitiate conaretur, dicitur in cygnum esse conuersus, atque cum aquilam se insequi fecisset, dicitur praeter timore deterritus, ut simulabar, confugisse ad Ledam, ut illius miseræ ope protegeretur, atque ita illam decepisse. ex quo concubitu Leda duo oua peperit, quippe quae cum aue concubisset: è quorum altero gemini pulli nati sunt

ti sunt Pollux & Helena, ex altero gemini item Castor & Clytemnestra ad cuius preclare rei memoriam dicitur cygnus inter astra esse collocatus, qui iuxta Cephæi dextram manum convoluitur, ut ait Aratus Solensis in Phænomenis,

ἢ τὰς γὰρ καὶ τὰς παρατρύχει πύλλοις ὄρνιθι.

Cum Ione formosa cum caelo voluitur ales.

Et paulo post: αὐτὰρ ὄγ' ἰδιδάσσει ποτὶ τὸ ὄρνιθι κοκκίῳ,
εὐρύς τις ἐτ' ἱερῶ φέρνται κατὰ δειρὰ χερῶν κηφῆος.

Hæc ales volucris similis tranquilla volantis

Dextra petit Cephæi.

Quod etiam planius explicavit Euripides in Helena his carminibus:

ἰσι δὲ δὴ

λόγος τῆς, ὡς τὰς μετ' ἑπείτ' ἔς ἑμὲ μὲν

Ἀθήναι, κίρκου μορφώματ' ὄρνιθος λαβῶν.

ὅς δ' ἔλασεν ἰσθμὸν ἰβήνας ὑπ' αἰτῶν

αἰσῶμα φεύγοντι, εἰ σαφῆς οὗτος λόγος. *fama est enim,*

Quod Iupiter volavit ad matrem meam

Leda, ploris alitis forma obsitum.

Εὐραῖα, φίλα quòd volucris nuntia

Ionis sit insecuta, mox compressit hanc.

Sed quid opus pluribus? Lucianus iure optimo sanè in dialogo de Mercurio & Sole Iovem exagitat ut adulteriorū autorem, cum antè illum Saturni tempore magna esset temperantiz & pudicitiz dignitas & existimatio, ut significavit Iuvenalis in Satyris sexta ita scribens;

Credo pudicitiam Saturno rege moratam

In terra, visamque diu, cum frigida parvas

Præberet spelunca domos, ignemque, laremque.

Nam cum divitiis & omnium commodorum facultate desidia, & remissio animi, & libido nasci consuevit. quare scitè dictum est ab eo Oratore: πλοῦτος γὰρ κακίαι μάλλον ἢ καλοκαγαθία ἐπιπύρνωται ἰσθμῶν: *divitia scilicet improbitatis potius quam probitatis sunt ministra.* idcirco elegans illud in Iovem dictum fuit eius poetæ, qui ita nonnulla Iovis adulteria commemoravit:

ταῖς κίρκις, ταύροις, σκύροις, χερσὶς, δὲ Ἰφρατῆ

Ἀθήναι, εὐρώπαι, Ἀντιόπαι, Λαοδάκῃ.

Est Iouis, cygnus, Satyriniquè, autemque, ob amorem

Europa, Leda, Antiope, Danae.

Suscepit filios Iupiter ex Europa, à qua dicta est pars tertia mundi, Minoem ac Rhadamanthum, Arcadem è Callisto, Palaegum è Niobe, Sarpedonem & Argum ex Laodamia, Herculem ex Alcmena vxore Amphitryonis, Taygetum è Taygete, à quo mōs dictus fuit, & Saonem à quo Sauona, quamuis eum Mercurio quidam tribuunt, Amphionem & Zetum ex Antiope, Castorem & Helenam & Pollucem & Clytemnestram è Leda, Perseum è Danae, Deucalionem ex Iodama, Britomartini è Carme Eubuli filia, Megarum ex vna Sithinidum nympharum, Æthlium patrem Endymionis è Protogenia; & Epaphus eius filius fuit ex Ioue, Memphis Ægyptiæ conditor, qui coniugem habuit Libyam, à qua regio Africæ dicta est. Æginam quoque in insulam desertam è regione agri Epidaurij portauit Asopi filiam, quæ insula cum prius OEnope vocaretur, postea dicta est Ægina & habitata, vt ait Callimachus de conditis insulis. Ex Arcefilaus & Carbius è Torrebia, & Colaxes ex Ora, & Cyrnus è Cyrno, de cuius nomine dicta est insula, cum antea Therapne diceretur, & Dardanus ex Electra, qui profugus à patria in locis Hellesponto proximis Dardanum urbem condidit, vniuersamque regionem Dardaniam appellauit, vt ait Archelaus in libro 12. de fluminibus. & Palici fratres è Thalia, quæ cum se grauidam è Ioue cognouisset, verita Iunonis indignationem optauit sub terram occultari. at partus tempore terra reclusa cum Thalia tandem latuisset, duo pueri non procul à Catanis eruperunt, ex quo locus factus est summæ venerationis apud incolas, vt scripsit Heraclitus Sicyonius in secundo de lapidibus. & Hiarbas è Garamantide, & Phyleus & Pilumnus, qui primus vsum pisendi frumenti adinuenit, & Preces, & Titias, & Proserpina, & alij complures Iouis filij nati esse dicuntur ex variis adulteris, quos omnes numerare longum sanè esset opus. Quam enim in formam non mutatus fuit Iupiter, vt optatis amoribus potiretur? aut quis formosioris mulieris maritus domo secutus discedere poterat? quam multas dolo vitauit? quam multas stuprauit? quam multas extra patriam asportauit? quid? num fuit is innumerabilium propè feminarum complexibus contentus? nonne Ganymedem pulcherrimum suæ ætatis adolescentem in deliciis habuisse creditus est? tot impuris scelexibus

bus Iouis vita dicebatur fuisse contaminata, quem tamen Deum appellate plerisque non puduit. at hic tamen & optimus & maximus, ut ait Cicero in secundo de natura Deorum, & in oratione pro Domo sua, dictus fuit: quo nihil minus meruit. Tanta igitur fuit ambitione, quanta nemo per omnes aetates inuentus est, aut inuenietur: quare alij ipsius iussu, alij ut eius gratiam aucuparentur, templa & altaria Ioui instituerunt, & sacerdotes, & proprios ceremoniarum ritus. Neque id mirabile debet videri, cum multis etiam Romanis Imperatoribus per tot simulatarum religionum annos aræ erectæ fuerint post mortem, & sacerdotes instituti, & publicæ ceremoniæ, & per illorum nomen iurare, & multa alia ad diuinitatem spectantia. Huius ambitionis præclarum habeo testimonium Attæ credem, qui cum Phrygius pastor esset, & inter pascendam matris Deorum laudes cantaret, & ab illa mirifice amaretur idcirco diceretur, id Iupiter ægrè ferens palam quidem occidere ob matris reuerentiam deuitauit, at aprum per domum illi dictus est in fabulis immisisse, à quo Attæ fuit dilaniatus, ut ait Nicandri interpret, quod est in Alexipharmacis,

ἦχι τε τ' ἄνε

Ἀσπρῆνι θελάματι τε, καὶ ἰφ' ἀσφῆρι τ' ἄνω.

hic Rhea & as sunt

Lebrina thalamiq, Attæq, ergastula prisca.

Quamquam Hermelianax elegorum scriptor, Attæ Calai Phrygiæ filium ad suscipiendam sobolem inutilem factum ab ipsa Dea scripsit: qui cum adoleuisset, magnæ matris ceremonias in Lydia monstrauit. quare tanto in honore fuisse apud Deam dicitur, ut Iupiter illud grauiter ferens immanem aprum in segetes Lydorum immiserit, à quo & alij Lydorum complures, & ipse Attæ fuerit interemptus. fama est præterea Attæ in arbore pinum ab ipsa Dea conuersum fuisse, quare pinus matris Deum fuit consecrata: quam Deam terram quidam putant, quam obrem vestem ex herbis & ramusculis arborum texerunt, clauemque tribuerunt, quia clausa sit per hyemem, ac verno tempore aperiatur, & idcirco illi porca prægnante sacrificabatur ut animali fecundo. At verò quid? non ne maximum ambitionis indicium est, quod scribitur à Lactantio in lib. de falsa religione? quod in Olympo monte plerumq; versaba-

tur, omnesq; propositis præmiis, qui nouum aliquod in ætate humano generi vtile excogitassent, inuitabat, vt ad se ritium deferret: cuius ipse inuentor postea creditus est, & idcirco huic, vt multis præterea rerum vtilium inuentoribus, diuini honores sunt habiti. Quod verò in Olympo monte præcipue habitaret, scripsit ita Pindarus in Olympicis:

ἀλλ' ὃ κρόνι πατρὶάσθ,

Ἔδοι δ' ἄλυμπυ τέρμιν.

Sed ò Saturni filii & Rheæ,

Solum colens Olympi.

Hic quot annos imperauerit, nemo profus coniectura assequi potest: quoniam non mortuum esse contendunt antiqui. at quòd ad grandiozem ætatem peruenerit, & ad canitiem, facile ex eo conuicere licet, quòd scriptum est à Luciano in sacrificiis, quia cum multorum Deorum formam describat, solum Iouem id præcipuum habere dicit, quòd sit barbatus. in concilio præterea Deorum cornua etiam illi iunxit arietis. colebatur Ammonius Iupiter in Libya, quem diuinatorem appellabant sub arietis forma, vt in his declarauit Phæstus ille qui res Macedonicas conscripsit:

Ζῆν Διόνης Ἀμμων κίρατη φέρι κίλυδι μάτι.

Iupiter hac Ammon audi cornute Libumq;

Handwritten notes in the left margin:
Hunc mortuum tamen & sepultum fuisse in Creta constat eiusdem Luciani testimonio, qui ita scribit: εἰ κρητικὸς εὐγενὴς ἀνὴρ παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ ταφῆσαι μόνον τὸν Δία λίγουσιν, ἀλλὰ καὶ τάφον αὐτοῦ δὴ κεύουσιν. Cretenses non solum natum a-
rund se. & sepultum Iouem testantur, sed etiam sepulchrum eius ostendunt. Scriptum reliquit in suo Ancorato Epiphanius suis quoque temporibus in lalio monte Cretæ sepulchrum Iouis monstrari solitū: quod etiam affirmat Callimachus in hymnis:
κρητικὸς ἀνὴρ φύνεται, καὶ γὰρ τάφον ὡς αἰαοῦτο
κρητικὸς ἐπικτήσατο, οὐδ' ἐθάνατο, ἵασι γὰρ αἰεὶ.
Cretes mendaces semper, rex alme sepulchrum
Ere xere tuum, tu vixisti semper, & vsque et.

Hunc mortuum tamen & sepultum fuisse in Creta constat eiusdem Luciani testimonio, qui ita scribit: εἰ κρητικὸς εὐγενὴς ἀνὴρ παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ ταφῆσαι μόνον τὸν Δία λίγουσιν, ἀλλὰ καὶ τάφον αὐτοῦ δὴ κεύουσιν. Cretenses non solum natum a-
rund se. & sepultum Iouem testantur, sed etiam sepulchrum eius ostendunt. Scriptum reliquit in suo Ancorato Epiphanius suis quoque temporibus in lalio monte Cretæ sepulchrum Iouis monstrari solitū: quod etiam affirmat Callimachus in hymnis:
κρητικὸς ἀνὴρ φύνεται, καὶ γὰρ τάφον ὡς αἰαοῦτο
κρητικὸς ἐπικτήσατο, οὐδ' ἐθάνατο, ἵασι γὰρ αἰεὶ.
Cretes mendaces semper, rex alme sepulchrum
Ere xere tuum, tu vixisti semper, & vsque et.

Post Iouis huius obitum tanta fuit eius nominis apud omnes nationes celebritas & reuerentia, vt nemo postea vocatus sit Iupiter: vel si qui vocati fuerunt, eius rerum gestarum memoria obtuti, obscuri, minimeque illustres fuerint. Illud non parum

panam miratus sum, quo pacto ex oculis hominum Iouem euauisse dicant nonnulli, qui illum in humanis fuisse affirmarunt, & postea sempiternum in caelo regnantem collocarunt, cum neque mortuum fuisse inquam, neque uinum in caelum aliquo vehiculo asportatum; cum nihil prorsus diuinum in illo extiterit, ut patuit e multis eius sceleribus haecenus a nobis demonstratis. Cœpit igitur non multo post audire mortaliū vota, & ad multorum sacrificiorum conuiuia fuit inuitatus, ut fumantium patinarum nidoribus exaturaretur. quid igitur? inter infinitum uotorum numerum si cui fortuna aspiciasset, ut uoti fieret compos, is à Ioue se id consecutum ratus continuo aras & templa erigebat, & ab eo euentu, vel à loco in quo id euenisset, cognomen Ioui iniungebat. Is colebatur apud Eteos Muscarius, quia Hercule mactante & pottriciente, magna que aderat muscarum copia Iouis opera trans Alpheum auolauit, ut asserit Pausanias in prioribus Eliacis. Sic cum diuturna siccitate aliquando laboraret Græcia uniuersa, missi sunt in Delphos qui ab oraculo causam & remedium calamitatis seiscitarentur: quibus responsum fuit Iouem placari ab uniuersa Græcia oportere, atque uti deprecatore Ææco. Ille Panellenio Ioui (sic enim appellauit) factis ritè peractis, ac nūcupatis uotis Græciæ uernam imbrium copiam impetrasse dicitur, ut ait idem in Cocinthiacis. Sed quis est ad eò fatuus, qui nesciat post diurnam siccitatem mitti solitos esse imbres; aut contra? quid opus fuit Iouem illum minime audientem iis precibus fatigare? si quoties uana & irrita fuerunt Iouem precantium uota, templa aræque erectæ fuissent, nescio an satis ampla area fuisset uniuersus terrarum orbis tot Iouis ædibus ubique erigendis. Neque decet sanè diuinam bonitatem pro facilitate impetratorum uotorum meriti: quia omnibus vnus est pater Deus, omnibus pro sua bonitate prouidet, neque his magis propensius est, illis sardior. Illud uero magis rationi conuenit, siquid petentes impetrare à Deo non possumus, id futurum contra salutem nostram existimare, vel contra honestatem, vel contra diuinam bonitatem expetitum esse, cum nemini Deus perniciosè libenter impartiat. Multa sunt inde cognomina Ioui indita vel ab euentu, ut dicebam, vel à locis, uel à personis quibus felix aspiunt, ut Abretanus, Agonius, Agoræus, Alexiterius, Ambulius,

Anchesimius, Anxurus, Apesantius, Aratrius, Atabyrius, Ceneus, Caniræus, Carius, Cataebates, Cathacius, Chaonius, Chthonius, Cithæronius, Corniger, Cosmeta, Cragus, Ctesius, Cynotheus, Dator, Dodonæus, Drymnius, Dulus, Elaræus, Eleasus, Eleutherius, Ephestius, Epicarpus, Epidotes, Erechtheus, Fulminator, Genetæus, Genechilius, Gnidius, Gyrapsius, Hecalexus, Hetærius vel socialis, Hammonius, Hecæus, Heliopolites, Hospitalis, Homoloisus, Horcius, Hymettius, Hypsistus, Hypatus, Icesius, Labradeus, Lacta, Laphystius, Larissæus, Lycæus, Lycoreus, Mæragetes, Melisseus, Miletius, Milichius, Molossus, Morius, Munychius, Nemeæus, Olympius, Omaris, Osogus, Parthenius, Papæus, Parnetius, Pharius, Pisæus, Phratius, Promantheus, Sinopyra, Stratius, Tarantæus, Tropæus, Trophonius, Xenius, & apud Latinos Latialis, Feretrius, Elicius, Viminius, Vitor, Stator, & multa alia præterea sunt cognomina, quæ possent numerari, si quis hunc laborem perfecte voluerit. Hæc ea sunt propè omnia quæ de Ioue fabulati sunt antiqui, quæque fuerunt ab illis pro variis rerum successibus excogitata. At Ægyptij, alterum fratrem Atlantidis Saturnum aiunt Rheam sororem duxisse, de qua suscepit Iouem Olympium vocatum, ac fuisse alium Iouem gloria rerum gestarum multo inferiorem, qui regnavit in Creta, qui decem filios Curetas vocatos habuit, atque insulam Ideam vocavit ab vxore Idea, vbi fuit sepultus. Cretenses tamen longè diuersa à cæteris scriptoribus tradiderunt, qui Saturnum Siciliæ ac Libyæ & Italiæ imperasse inquirunt, & ad occasum omnino firmasse suum regnum, cum arces & munitiones haberet tanquam custodes ipsorum locorum. Iouem igitur mansuetudine & clementia insignem aiunt quidam imperium à patre sponte concedente accepisse; alij ab inuito extorsisse per odium patris à populis electum. at Saturno cum Titanibus bellum aduersus illum gerente victoria dicitur fuisse penes Iouem, qui per illam rerum omnium potitus est. vniuersum igitur terrarum orbem peruagatus est de mortalibus optimè merens, qui cum virtute & viribus præstaret, facile vniuersi orbis imperium subiugauit. atque cum de malis supplicia sumeret, omnesque homines ad bene viuendum per vim legum conuertisset, Deus ab omnibus fuit appellatus & vniuersi orbis dominus. Alij tamen Iouem Olympium

pium

pium dictum fuisse tradiderunt, quod ab Olympo magistro
 re eruditus: nam Dionysum aiunt post deuictos Titanas ac
 Saturnum & Rheam, cum ex his natus esset Iupiter, eum, cum
 Dionysus in Ægyptū militaret, regem regionis instituisse. Sed
 cum esset valde iuuenis, illius magistrum ac tutorem instituit
 Olympum, virum & rerum astronomicarum peritum, & pru-
 dentia clarum, à quo Iupiter fuit eruditus, & Olympius appel-
 latus. sic autem scriptum est ab iis qui res Ægyptias conscrip-
 sere. Ceterum nunc reliquum est, vt quid per hæc fense-
 rint ij qui fabularum figmenta ad naturæ opificium accom-
 modarunt, & qui Iouem sempiternum esse dixerunt, inqui-
 ramus.

Iupiter Ætheris ac Dicit filius creditus est primū, quia
 cum is humanioris politiorisque vitæ cultum reperisset, vt di-
 ximus, omniaque demonstrasset diuina providentia guber-
 nari, creditus est primus ex ignorantia tenebris emeruisse,
 splendoremque attulisse rebus humanis. Nam ex aduerso qui
 vitæ humanæ vim omnem ex aeterni Dei administratione &
 voluntate pendere ignorauerit, quo pacto non Noctis & In-
 scitiæ filius dici potest? Qui secundus item hoc ipso nomi-
 ne vocatus fuit, pro diuinitate præstantiaque ingenij dictus est
 Cæli filius, quoniam & ipse plurimum genus humanum iue-
 nit, multis rebus vtilibus adiuuentis, vnde etiam Ioui nomen
 apud Latinos postea fuit inditum, quamuis à vita potius Græ-
 ci nominarunt. Tertius Saturni fuit filius, qui Saturnus cum
 tempus esse putaretur, vt suo loco dicemus, quo pacto è tem-
 pore natus sit Iupiter, si sit Deus, omnino explicari non potest.
 Si pro elemento Iupiter nominetur, nihil fortasse sequetur ab-
 surdi pro illorum sententia qui vniuersitatem hanc rerum ali-
 quando à Deo fabrefactam fuisse asserunt. Nam Iouem alij
 ex poetis esse arbitrati sunt aëra, vt illud est Horatij in primo
 Odatum,

Iacet sub Ioue frigido.

Et alibi: *Quod latius mundæ nebula, malusq; Iupiter Urget.*

Sic etiam Theocritus ægloga quarta:

χὸς τοῦς ἀέρος μὲν πᾶσι ἀέροις, ἀέρος δ' ὄψι.

Iupiter & quandoque pluit, quandoque serenus.

Euripides non pro aëre solum, sed pro quadam aëris concitati
 motione Iouem intellexit in Cyclope:

ἔδ' αἰὲρ ὅτι καὶ ἐς' ἡμῶν κρήσας ἀνθίεε.

ἢ μοι μίλα τολοπόν. ὡς δ' ἢ μοι μίλα,

ἄκρσον. ὅταν ἀνωθῆν ὄμβρον ἐκχέη,

ὅε τῆδε πέτρα στυγ' ἔχω σκίωώματα.

Ignoro cur sit Iupiter maior Demi.

Non est mihi cura: quod haud cura mihi est,

Audito. quando fundit imbres desuper,

In hac petra condensa sunt mi' umbracula.

Et Aratus in Astronomicis:

τότα δ' ἡ κρύος ἐκ αἰθέρος ἐστὶ

καίτη μαλλιῶντι κριώτερον.

Torrentis namque resis tunc ab Ioue frigus.

Atque Stoicorum eadem fuit sententia, quod hic aër per omnia penetraret, & idcirco dictus sit Iupiter in omnia esse diffusus. Alij aëra nō Iouem ipsum, at Iouis oculum crediderunt, ut fuit illud Hesiodi cum de aëre loqueretur: πάντα ἰδὼν Διὸς ὄφθαλμός: *omnia videns oculus Iouis*. Alij Iunonem potius aëra esse crediderunt, sororem Iouis, cum Iupiter ab us ignis regio esse crederetur: quam eius vxorem putarunt, quia calefactus aër ab ignea vi Iouis, sole adiuuante multa ex his oriuntur: quam sententiam expressit Homerus in libr. 5. Iliad. hoc pacto:

ἢ ῥά, καὶ ἀγκὰς ἑμαρπῆ κρότη παῖς ἦν περ ἄκοιτιν.

τεῖσι δ' ὑπὸ χθῶν διαφύων ναιηλία ποίλω.

Sic ait: vxoremq; suam complectitur ortus

Saturnio. tellus his herbas fundit vbi que.

Nam quo pacto herbarum & animalium genera procreari possent, nisi per calorem, qui est architectus in omnibus naturæ negotiis? Neque alio tempore terra vestitur herbis, nisi cum calefcit, quippe cum frigus inutile sit vniuersis naturæ operibus. idcirco Hippasus & Heraclitus ignem rerum omnium autorem existimarunt: quare scitè in hanc opinionem dictum est in hymnis Orphicis:

ὦ βασιλεῦ, διασῆν κεφαλὴν ἰράνη τάδε ῥῆσα,

γαῖα θεὰ μήτηρ, ὄρειαν θ' ὑψηλὰς ὄχθας,

καὶ πόντος, καὶ πάνθ' ἐπὶ σ' ὑρανόσ' ἰστὸς ἔταξα.

O rex per te creuerunt hac omnia solum:

Diua parens tellus, montanaq; flumina fontes,

Aequoraq; & quicquid complectitur aëtas Olympus.

Ncc

Nec defuerunt qui aethera Iouem esse crediderint, quem patrem appellauit Lucretius lib. 1. ac terram matrem, quod ex his omnia orientur, ut dictum est:

*Postremo percunt imbres, &bs eos pater aether
In gremium matris terras praecipitans.*

At Virgilius non solum patrem, sed etiam omnipotentem vocauit aethera: quo nomine nullum neque elementum, neque Deum, neque mundi partem, praeter unum Iouem vocarunt antiqui: sic enim scribit lib. 2. Georg.

*Tum pater omnipotens facundis imbribus aether
Coniugiu in gremium lata descendit, & omnes
Magnus alit magno commissus corpore fatus.*

Atqui Cicero libr. 2. de Natura Deorum scriptum reliquit ex Euripidis sententia Aethera summum Deum esse appellandum, ut ex his patet:

*Vides sublime fufum, immoderatum aethera,
Qui tenera terram circumuectu amplectitur:
Hunc summum habeto Diuum, hunc perhibeto aethera.*

Quid est autem aliud aether, quam vniuersa regio illa, quam Anaxagoras igneam esse credidit, & quia semper arderet, ita nominatam? alij perbenignum Iouis planetam ac stellam esse putarunt, quem idcirco crediderunt esse Deum, quia fidei pro Diis colebantur antiquitus. Deorum vero maximum ob naturae benignitatem, quippe cum nihil magis quam bonitas & munificencia diuinae naturae conueniat, cuiusmodi esse putatur Iouis stella. Id autem experiuntur ij qui sub dominante Ioue nati sunt. Hunc omnia videre, omniaque audire crediderunt antiqui, ut testatur Sophocles in Antigone ita scribens:

*ἰγὼ γὰρ, ἵστω Ζεὺς ὁ πᾶν ἰσθῶν ἄν.
Ego quidem, tu Iupiter qui conspicis
Cuncta, haec scias.*

Et Apollonius lib. secundo Argonaut.

*Ζεὺς αὐτὸς τὰ ἕκαστ' ἰκίει ἰσχυρῶς, ἠδὲ μὲν ἀδύρῳ
ἀδύρῳ ἰσχυρῶς αἶψα θεοδότης, ἠδὲ δίκαιος.
Nemo laere Iouem potuit, nam conspicit omnia
Omnia, siue bonus fuerit, siue impius idem.*

Orpheus in hymnis videtur Iouem eundem putasse & solem, quod recte carmen id inturbibus patet;

Ζεὺς πῶτερ, ὠφείδ' ῥομὸν πυρραυγία κόσμου ἰλαίνων.
Iupiter impellens ignitum protinus orbem,
Ataque currentem.

Sic diuinus Plato de Ioue scripsit in Phædro: ὁ μὲν δὲ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς ἰλαίνων πῆκτον ἄρμα, πρῶτος πορεύεται διακοσμῶν πάντα καὶ ἱππελοῦ μῦθος. τῷ δ' ἵπται στρατιὰ θεῶν καὶ δαίμόνων, κατὰ δ' ὠδὴν μίρον κικρομημένῃ. μίνη δ' ἔστ' ἰα ἐν θεῶν οἰκωμόνῃ. *Magnus sine dux in caelo Iupiter Volucrum impelles currum, primus incedit omnia coordinans atque curans. hunc sequitur Deorum ac dæmonum exercitus in duodecim partes distributus: ac Vesta sola in atrio Deorum perhians.* Quis enim magnus est ille Dux Iupiter, nisi quem solem appellamus? is siquidem velocissimum currum impellit, & dum cōuoluitur, sequitur illum stellarum exercitus, quæ Dii credebantur, in duodecim partes signiferi circuli distributarum. Vesta autem, siue terræ moles, in atrio harum stellarum, & in medio mundi immota consistit. Quare, ut ex his patet, Plato nihil aliud Iouē, quàm solem esse credidit. cui sententiæ assentitur & carmen eius poetæ præclarum, quod ita inquit:

ἄς Ζεὺς, ἄς Ἀΐδης, ἄς Ἡλῖος, ἄς Διόνυσος.

Iupiter est idem, Pluto, Sol, & Dionysus.

Qui Iouem æthera, aut aliquid prædictorum esse crediderunt, illum Parcis inferiorem putarunt, at Hæstodus in Operibus & Diebus cūm de tranquillitate maris loqueretur, Iouem fatum esse arbitratus in hæc verba prorupit:

εἰ μὴ δὲ πρόφρων γὰρ ποσειδάων ἠεσείχθων,
 ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσθαι.

Mergere ni cupiat promptus Neptunus in undas,

Rex superum magnus vel perdere Iupiter optet.

Nam quidam ipsum esse Iouem existimarunt τῶν ἀνέμων καὶ σειχέων κρατούσαν εἰμαρμένῳ, fatum scilicet ventis & elementis imperans. at omnium fatum esse sensit Homerus in lib. I. Odyll.

ἔνυτ' αἰδοὶ

αἴτισι, ἀλλὰ ποθὶ Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσι

ἀνδράσιν ἀλφειῆσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν ἰεῖν.

Non tibi cantores causa, sed Iupiter ipse,

Qui miseris quacunque uiris uult, munera donat.

Ea de causa efficitur ut Euripides in Supplicibus vanam esse sapientiam

pientiam mortalium existimarit, cum omnia humana fato & inevitabili quadam necessitate traherentur, quam vim Iouem in his appellavit:

ὦ Ζεῦ, τί δ' ἦτο τὰς τελευτὰς ὄρωσ' ἔχοντες
 φρονεῖν λέγεται, σὺ γὰρ ἵκερτή μιν ἄνακτα,
 δρωμένῃ τε ταυτ' ἄν σὺ τυχεῖσσι θέλων.

*O Iupiter quid est misellos ut viros
 Dicant sapientes? est necesse quod tibi
 Liber, facere pendemus e nutu tuo.*

& in Troadibus,

ἔσσι περ' εἰ σὺ δύστροπος εἰδέναι
 Ζεῦ, εἴτ' ἀνάγκη φύσεισσι, εἴτε νῦν ἔροτων.
*O Iupiter mortalibus non cognite
 Quis sis, & utrumne mentis, an necessitas
 Natura.*

Merito igitur fingit Homerus lib. 1. Iliad. Martem agrè ferentem Palladis vim, eamque perniciosam appellantem, non solum quia leges improbis & furiosis tanquam frænum equis moleste sunt, sed etiam quia fati virtutem sapientia aliquando impediatur. Idcirco sapientissimus poeta Iouem introducit non reprehendentem quidè Palladè, quia Venerem ac Martem filios vulnerauerit, sed Martè, quia nimis sit insanus; quoniam sapientia resistit libidini & furori, & influxu ac vi aeris & stellarum facultate concitatis motibus, atque siquid malorum euenit, illud ex imprudentia totum sit eorum qui planetarum ductu abiecta trahuntur ratione, ut patet ex his;

τὴν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη τε φίλη γιγίπε Ζεῦσ'
 μή τί μοι ἀλλοπέσσεσσι περιζόμενος μινύριζε
 ἵχθυσες δέ μοι ἰασί θιῶν οἱ ἔλυμπε ἴχθυσιν.
 αἰὲ γάρ τιν' ἵρισι φίλη, πόλλ' αἰεὶ τὰ μάχη τε.
 μητρὶς τοι μήτις ἐστὶν ἀάχατον οὐκ ἐπιεικτὸν
 ἦρες, τὴν μιν ἰγὼ πωδ' ἢ δάμουμ' ἐπίεσσαν.
 τῷ σ' δὲ ὠκείνῃ τὰ δὲ πάχυν' ἰνποίησιν.

*Affatus torque afficiens sed Iupiter illum:
 Ne iactes tua dicta mihi, qua plena querelis:
 Tu magis inuisus superis caelestibus & iuis.
 Iam pugnæ, γιγίπε, tibi, sunt praelia grata.
 Indomitæ est materna tibi vitæ hand toleranda
 Iunonis, Verbis ipse hanc ex numine placo.
 Consiliis eius credo quoque te ista subire.*

Fuerunt alij qui Iouem opinarentur esse cœlum: vt sensit Cice-
ro in secundo de Natura Deorum ex opinione antiquorum,
qui dicebant Ioue tonante aut fulgente, id est cœlo; quem etiã
omnipotentem Olympum vocarunt, vt Virg. lib. 10.

Panditur interea domus omnipotentis Olympi.

Alij mundi animam Iouem esse crediderunt, quæ per omnia
humana corpora esset diffusa, vt ait Aratus in principio Astro-
nomicorum:

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεθα, τὸν ἰδέσθαι ἀνδρῶν ἰώμεν
ἀόρητον· μετὰ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἄγμαι,
πᾶσαι δ' ἀνδρῶπων ἀγοραί· μετὴ δὲ θάλασσα,
καὶ λιμῆες· πάντα δὲ Διὸς κεχρημένα πάντες.

Ab Ioue principium: mortales tempore nullo

Præterea cum. loca sunt hoc plena diarum,

Sunt fora plena, simul sunt plena marmoris unda,

Et portus: sit ubique Iouis nam copia cuiq;.

Atque Orpheus in quodam hymno idem significauit, qui vni-
uersitatem hanc rerum à Ioue & produci & gubernari inquit,
vt ex his carminibus quæ sunt ex illius hymno translata in La-
tinam linguam apparet:

Iupiter omnipotens est primus & vltimus idem.

Iupiter est caput, & medium: Iouis omnia munus.

Iupiter est fundamentum humi, ac stellantis Olympi.

Iupiter & mas est, & nescia femina mori.

Spiritus è cunctis, valida ès Iupiter ignis.

Quid enim esse potest idem mas ac femina immortalis, nisi
mundi anima, quæ habeat in se hæc omnia producendi facul-
tatem? nam Deus omnino sexum non habet, vt diximus, cum
sexu omni sit magis perfectus. Neque spiritus quispiam ex his
Deus est, neque vis ignis, sed omnibus his superior & omnibus
imperans. Scriptum reliquit Pausanias in Arcadicis Cæcropem
illum qui regnavit Athenis, qui & ipse Iupiter fuit appellatus,
primum omnium immortalium Deum Iouem cognomine Su-
premum vocasse, nihilque vita præditum illi immolandum
duxisse, sed liba tantum patria, cum omnem crudelitatem à
suis altaribus repellere diuinam naturam arbitraretur: cui ni-
hil magis conuenit, quam clementia & beneficentia. Idcirco
Deum siue Iouem datorem omnium bonorum, hoc est *δερῆ-
ρα ἰάων* vocarunt antiqui, & patrem omnium, quia viros bo-
nos

nos multis beneficiis prosequeretur, artemerarios & scelestos per calamitates & bonorum iacturam ad meliorem vitæ rationem aliquando renocaret. Quod nisi fiat, quo pacto verum esse poterit id quod scriptum est apud Sophoclem in Trachiniis?

ἔ τῷ ἀπάντων Ζεὺς πατὴρ ἐλύμπιος.

Celestis omnium parens est Iupiter.

Quidam tamen censuerunt omnes hæc virtutes planetam Iouis illis largiti, quorum in ortu dominetur, quarum virtutum autorem fuisse Iovem recensuimus. Quem tamen non hominum solum, sed etiam Deorum patrem appellavit Hesiodus in Theogonia, quia cum omnium rerum humanarum administrationem exerceat, ut à munificentia pater, ita à sapientia in regenda vniuersitate rerum, vocatus est Rex, ut hæc carmina indicant Theognidis;

ὐδὲ γὰρ ὄσσηντοισι καὶ ἀθανάτοισιν ἀϊόσῃ

Ζεὺς ἀπειθεῖ, θνητοῖσι πάντι ἀδιν δώματα.

Omnibus hæc placuit Saturni Iupiter ille,

Imperio superos qui regit atque homines.

Hæc igitur summi Dei bonitas ubi in regendis superioribus consideratur, Iupiter Olympius dicitur; ubi agit in elementa, varia nomina sortita est apud antiquos; ubi in subterraneas vires, Iupiter Infernus aut Stygius dicitur, de quo meminit Virgilius lib. 4.

Sacræ Ioni Stygio qua ritè incepta parauit.

Et Homerus libro primo Iliadis,

Ζεὺς τῷ Ἰταχέβριος, καὶ Ἰτακὴν προσηύδα.

Iupiter infernus, simul & Proserpina diua.

Hanc triplicem Iouis potestatem, quod in cælo scilicet, in mari, & in terris dominaretur, significarunt antiqui cum tertium oculum Ioui in fronte addidissent, cuiusmodi fuisse signum illud ligneum dicitur, ad quod capta Troia fama est Priamum confugisse, ut testatur Agatharchides in Asiaticis, & Pausanias in Corinthiacis.

Æge verò nunc quid sub harum fabularum figmento occultauerint antiqui, inuestigemus, rem, ut par est, ab initio repetentes. Omnes antiqui sapientes in duas classes fuerunt distributi: atque horum alteri hunc mundum sempiternum esse existimabant, alteri aliquando habuisse principium;

atque hinc præstantissima erant clarissimorum hominum ingenia, hinc diuini homines, & diuinitus edocti. Apud eos igitur qui mundi originem de medio tollunt, nullum habet locum huiusce fabulæ explicatio. Apud aliam classem, altissimam habebit significationem de rerum vniuersarum origine. Saturnus enim, qui Iouis fuit pater, è Cælo natus est, qui Saturnus genitales partes patri abscidit. Est siquidem Saturnus tempus, vt suo loco dicitur, quod non, nisi ex cæli creatione & ortu, natum est, vt ait Platonis Timæus: quippe cum ante cælum nullum esset tempus. Hunc aiunt partes genitales patri Cælo abscidisse, quoniam vnum est tempus, neque aliud Saturno similem generare potuit, cum vnus sit, at non plures mundi. Neque aliud est quod Titāia cū Saturno conuenerit, vt Saturnus filios omnes necaret: nisi id quod sensit Empedocles Agrigentinus amicitia & dissidium esse potentissima duo rerum naturalium principia. Neque vlli dubiū est, quin subito atque cælum fuit ab opifice Deo creatum, & ab aliis corporibus inferioribus seiunctum, vt putarunt sapientes, statim nata sis lis & amicitia, quæ intra illā informem materiā delitescere credebantur. Mox ab eodem Deo procedente iam tempore, quod nullū antè fuerat, creata sunt elementa: quod illi significarunt, qui Iouem siue æthera, vniuersam scilicet illā regionē, quam igneam putauit Anaxagoras, ex tēpore & Opi siue terra natam esse, & Iunonem æera, & Neptunū ac Glaucā aquæ elementum, & Plutonem siue Cererem terrestres Deos, vim terræ crediderunt. Nam hos à Saturno procreatos fuisse, quid aliud est, quam primum cælum à Deo fuisse factum, mox natum ex illo tempus, è quo nata sunt Deo summo è nihilo faciente elemēta: quæ cum Saturnus deglutiuiisset, deinde coactus est rursus euomere: per quod significatur mutua secundum partes elementorum generatio & corruptio. Lapis ab eodem qui primus editus est per vomitum, significat compositorum corporum itē generationem & interitum, quæ digerere non potuit Saturnus: cum elementa sint sempiterna, neque vllō tēpore aut vlla vi labefactari possunt, nisi cum opifici Deo euertere aliquando placuerit. Iupiter idcirco non voratus est à Saturno, quia nullam vim sentit temporis, nullamque iniuriam ætherea plaga lucida, & ab omni corruptione immunis. Dicitur datus fuisse Vestæ educandus, quoniam cum animalia & plā-

ta ex

ex terra procreentur, tum crebrior elementorum mutatio fit circa terram, circa quam existunt vapores, à quibus putauit Thales quòd aetherea regio aleretur. Illa autem regio cum ob celeritatē motus harmoniā efficere putaretur à Pythagoricis, dictus est Iupiter inter cymbalorum tympanorumq; strepitū fuisse seruatus. Hunc ab apibus nutritum fuisse memorat, quia sine sexu maris & foeminae se inuicem gignunt elementa, quibus (vti dicebam) alitur regio aetherea: & à nymphis eadem de causa. Aiunt nonnulli à capra fuisse educatum, quia semper sublimia petat id animal: quam rem tamen ad inferiorem humiliorēque explicationem nonnulli traducunt: Aiunt enim Iouem à Melissa & Amalthea Regis Melissei filiabus caprino lacte fuisse educatum: atque cum Melissa dicta sit apes apud Graecos, locum esse datum fabulae, quòd apes ad Iouem infantem aduolauerint, cumque nutriuerint, & quòd caprae lac suxerit. Qui cōtra mundum non Dei summi & altissimi providentia gubernari, sed fortuna, & ab atomis fortuito in unū confluentibus procreatum censuerunt: illi Iouem, aetheream regionem scilicet, & uniuersum denique orbem à fortuna nutritum putarunt, cuiusmodi fuit Epicuri & nonnullorum opinionum illi siquidem

Sunt, qui in fortuna iam casibus omnia penunt,

Et nullo credunt mundum rectore moueri.

Cuius impuri hominis opinio tam est nefaria, vt omnia humana diuināque iura subuertat ac funditus destruat. quo nihil minus est non modò philosophicum, sed vel humanū. Memoriae proditum est praeterea Iouem Saturnū de regno depulisse, & in vincula coniecisse, quia Saturnus extra naturam agit regionis praedictae: cuius vim aetherea regio obtundit. Huic partes genitales abscidit Iupiter, quia nullo tēpore alius mūdus generabitur, cū hic cōstet ex uniuersa materia. Atqui illud repugnare videtur, qđ scriptū est à nobis superius, quòd sub Saturno sanctissima legū maiestas viguerit, & vis equitatis: & quòd ipse vel naturę ipsius vincula quib; homines inter se coniunguntur, tā nefariē violauerit, cum filios suos necaret. At illud scire cōuenit, homines tūc simplices, nō ad Saturni exēplū viuere solitos, qui verē & filios regno priuauit, & fratrem Titanū, sed ad legū ab illo institutanū rationē. Sēper enim fuit is regnantis furor, vt cum vel filius, vel frater, vel coniūctus in aliquā suspici-

onem inciderit, corruant è vestigio omnia naturæ vincula, neque quidquam magis periculolum est aut minus constans, quam regnantium amicitia. Huc accedebat quòd homines in imperio constituti seuerissimè cæterorum illa vitia præcipuè puniunt quibus ipsi sunt obnoxii, neque comites scelerum habere faciliè patiuntur. tunc igitur ob acerbitem pœnarum homines simplices, vtpote recentiores, & natura perhumani, faciliè à vitis refrænabantur: quo accidit vt omnia pacatissima, omnia tuta, omnia suauia essent mortalibus: quod viuendi genus aurea ætas, & incredibilis ferarum inimicissimarum concordia dicta est. Inde vulgatum fuit flumina lactis & nectaris plena defluxisse, damas impune cum canibus iussisse, feras crudelissimas cum domesticis animalibus stabulata fuisse: quod nihil aliud sanè significauit, quam viros bonos legum patrocínio fuisse tutos à sicariis crudelissimis. Nam cum cœpissent homines sub Ioue pristinam simplicitatem deponere, & impunitas propter adiutores Iouis dum patrem de Regno depelleret, data fuisset sceleribus; omnis pristina liberè viuendi licentia soluta est, via patefacta ad prædas impuris latronibus, ostia patuerunt adulteris, licentia data est sicariis: neque homines iam Regis instituta, sed vitæ lasciuia ac temeritate imitati sunt. Nam cum Iupiter patrem de Regno deiiciens prope patricidium cõmississet, patet namque crudelitatem omnino superasset; quibus verbis eos coercere potuit, quos cum priuatis armis scelerum suorum socios habuisset? aut quibus verbis illos poterat ad æquitatem reuocare, quorù animos ad omnes iniurias incitasset? Inde sumpta est fabula à poetis, quòd Ioue imperante omnis antiquorù pigritia expulsa est, & in omnes volucres, & feras, & pisces ab hominibus seruitum. Et hæc fuerunt tantopere, tã mirificis laudibus, tanta cū admiratione à poetis decatandæ: Quòd ab humanarum carnium esu homines absterruerit, id propè vnum præclarum est inter omnia quæ de Ioue commemorantur facinora: qui cum ad esum glandium illos conuertisset, meruit iure optimo, vt sibi glandiferæ quercus consecrarentur: atque in Dodone monte, qui frequentissimis quercubus vestiebatur, in Chaonia Molossorù regione, nobile fuit Chaonù siue Dodonæi patris oraculum, quod vel ex malorum dæmonum illusionè, vel sacerdotum fraudibus à petètibis sortes cõsulebatur,

ubi columbae dux dicebantur dare responsa. Hæc ea sunt quæ ad naturalium rerum principia viresque pertinebant, inter illa quæ de Ioue ab antiquis scriptoribus memoriam prodita sunt: quæ ab historia originem sumētia, ad philosophicam rationem mox retorquētur. Nā si quis ea quæ dicta sunt de Ioue, rectè ppendat, vniuersa prope naturalis philosophiæ principia sub his occultari competet. ¶ Nūc quæ spectet ad humanæ vitæ institutionem, perquiramus. Fingebatur in Creta eius imago sine auribus, quia regibus non conueniat quasius nugas audire. Cum tamen ad diligentiam administrandi quatuor aures Lacedæmones iniungerent, & aquilam attribuerint antiqui Ioui propter perspicacitatem: quibus sensibus nunc plerique tamen principes non ad rectam administratiōem, sed ad auaritiā & cumulandas opes, extorquendasque à subditis, acerrimè vtuntur: quibus & aquila ob rapacitatem merito tributa est, & perspicacitas ob exploratores, ingeniososque consultores imponendorum tributorum. Quod Iupiter, cum natus esset, fuerit Saturni voracitati & crudelitati surreptus: quid aliud significat, quàm diuitis nullum locum esse tutum, ac neque inter suos quidem natura coniunctissimos? quippe cum opulentia vndique sit insidiis circumuenta, neque vllum videre licet breuissimo tempore diuitem factum, qui sit idem vir bonus. Ægæona igitur aduersus Iouem etiam excitauit poete, vt ab externis & à coniunctis circumueniri demonstrarent Reges, vbi spes impetandi oblata fuerit. Nulla est enim vel fides, vel Deorum immortalium religio, vbi maximarum diuitiarum splendor enituerit, vel vbi fuerint vires eximie: quibus rebus qui maxime excellit, vel Deos ipsos solent parui facere. Huic finxerunt antiqui assidere Pedatem & Æquitatem, cum sapientem principem formarent, quia maxima erga sapientem viuunt est omnium reuerentia: quæ aduersus tyrannos nulla esse potest, cū illis assideat Iniuria & Timor. Idita esse cōfirmatur vel ex eo, quod Iupiter *μητρὶ* siue consilium dedit uxorem, quæ prudentia est rebus domesticis conseruandis necessaria, quæ grata est quoniam è consilio res faciendæ nasci debent. hanc uxorem Iupiter deglutit, cuius caput gravidum factum est, quia vis ratiocinandi sedem præcipuam habet in capite. ex ea ratiocinatione nascitur Pallas armata, quo tempore pluit

aurum in Rhodiorum insula: pet quæ significatur imbibendum esse consilium bonorum & perpendendum, ut inde nascatur sapientia quam sequitur felicitas, & defensio tutissima rerum singularum, & tranquillitas, quam sapientia tuerur in rebus humanis, cum sapientem nemo fallere, aut imparatum unquam inuenire possit. Quod Iupiter cum rex esset Deorum ac hominum, ad Danaen Acrisioneam aurum descenderit, & postea in tot alias formas brutorum ob amores mulierum fuerit mutatus, quid aliud significat, quam auaritiæ & largitionibus omnia parere, nihilque tutum esse quod ab insignibus diuitibus oppugnetur: Deinde necesse est, ut is qui ad alienas vxores illegitimè accedit, cum vel humanam vim, vel Dei vindictam, vel infamiam timeat, varios effectus induat belluarum: nam modò timidus fit, modò furibundus: unde illa de Ioue adultero sæpius sunt excogitata. Nemo enim potest retinere regiam dignitatem & illegitima eodem tempore perpetrare: quare scitè dictum est id ab illo poëta:

*Non bene conueniunt, nec in vna sede morantur,
Maieestas & Amor.*

Quo pacto aquila ad Iouem Ganymedem attulerit, non conueniunt inter le scriptores. nam cum fabulati sint poëtae, quòd illa quæ prima sacra est Ioui ob auspiciam, aduolans raperit: inquit ex historiographis alij cohortem fuisse quæ aquilam insigne haberet, alij maluerunt fuisse nauigium quod aquilam in proa haberet pictam, quòd raptum Ganymedem ad Iouem detulerit: quæ res (ut aiunt) locum dedit fabulæ apud antiquos scriptores. nulla est enim fabula quæ ab historia initium non sumpserit. Manifestum esse sanè arbitror ex his quæ hæcenus dicta fuerunt, quòd Iupiter homo mortalis extiterit, ac quòd inter Deos relatus sit, dictum fuit: cui tamen nullum certum officium, quemadmodum Diis ceteris, concessum est, sed modò huc, modò illuc peruagatur, multo magis miser, quàm Dæmones illi Empedoclei, qui nullibi possunt consistere:

*Impellit æther namque eos in pontum atrum.
Pontus subhinc in continentemque proicit.
Tellus eos rursus agit solem in rapidum.
Hic ætheris dehinc implicat vertiginis.*

Nam modò in cælo est, modò in æthere, modò est aër, modò fatum,

fatum, modò sub aquis, modò sub terra, modò in imbrem, modò in varia animalia se mutat: qua conditione quid dici aut excogitari potest miserius? Sed Iouem tam multiplicem ac per omnia vagantem relinquamus, & ad Saturnum orationem nostram conuertamus.

De Saturno. CAP. II.

SATURNI qui parentes fuerint, non ita facile est, quemadmodum fuit Iouis, inuenire: quoniam plurimum antiqui scriptores inter se dissentiunt. Nos tamen maiorem scriptorum partem, communioresque sententiam in huius parentibus diiudicandis sequemur. Plato Saturnum Oceani & Tethyos fuisse filium scripsit in Timæo his verbis: γῆς τε καὶ ἕραντος παιδὸς ἢ κλειῶς τε καὶ τηϊνὲς ἑγατῆσιν ἰκ. τέτων δὲ φέρκως τε, καὶ κρένος, καὶ ῥία, καὶ ὄσοι μετὰ τέτων. ἰκ δὲ κρόνον καὶ ῥίασ, τάντ, ἢ ῥα τε, καὶ πάντες ὄσση ἰσομόο πάντες ἀδελφοὺς γατομάννησιν αὐτῶν. que verba ita sunt à Cicerone in libro de Vniuersitate Latine dicta: *Sic igitur ut ab his est traditum, horum Deorum ortus habeatur atque dicatur, ut Oceanum Saliciamq, Cæli Saturn, Terraq, conceptu generatos editosq, memoremus: ex his Phorcyn, Saturnum, & Opim: deinceps Iouem, atque Iunonem, reliquos, quos fratres inter se, agnatosq, usurpare atque appellare videmus & eorum (ut statimur veteri verbo) prosapiam.* Non defuerunt tamè qui Doluncum etiam inter Saturni filios connumerarint. At Hesiodus in ortu Deorum, cum Cæli uxorem Terram fuisse cecinisset his carminibus;

Θιῶν γένος αἰδοίων πρώτων κλήκασθαι αἰεὶ ἢ
 ἐξ ἀρχῆσ, αὐτῶν γαῖα καὶ ἕραντος ἰούρος ἔτικταν:
*Diumpumq, genus celebrant ha carmine Diuinit
 In primis, quas Terra tulit, Cælumq, supernum:*

Mox paulo inferius inter eorum filios Saturnum etiam commemorauit, ut patet ex his:

τῆσ δὲ μείσ' ὀπλότατος γένετο κρένος ἀγκυλομήτης.
Editus est in primis post hos Saturnum & ipse.

Et Orpheus hymno quodam in Saturnum composito ita inquit:

Γαῖα τε βλάσθημε καὶ ἕραντῶ ἀσιρόεντες.
Propenses Terra pariter Cæliq, nitentis.

Patet ex his modò Cæli, modò Oceani fuisse filium Saturni,